

NORGES HØYESTERETT

Den 21. mai 2015 ble det av Høyesteretts ankeutvalg bestående av justitarius Schei og dommerne Skoghøy og Webster i

HR-2015-01104-U, (sak nr. 2015/608), sivil sak, anke over kjennelse:

Christen Sveaas (advokat Anders Christian Stray Ryssdal)

mot

Stangeskovene AS (advokat Karstein J. Espelid)

avsagt slik

K J E N N E L S E :

- (1) Saken gjelder anke over avvisning av søksmål.
- (2) Christen Sveaas krevde 21. november 2013 at styret i Stangeskovene AS skulle innkalle til ekstraordinær generalforsamling for behandling av hans forslag om at selskapet skal ta ut søksmål mot "aksjonærer som har ervervet aksjer ulovlig under den såkalte formidlingsordning ('Formidlingsordningen') som har vært praktisert i selskapet siden 1981". Etter forslaget skulle selskapet "besørge restitusjon av salget av de minst 810 aksjer som er nærmere omtalt i granskingsberetningen, og eventuelle andre ulovlige erverv som skulle bli kjent, samt besørge nytt salg etter reell budrunde som for 'børsnoterte aksjer'."
- (3) Ekstraordinær generalforsamling ble avholdt 16. desember 2013. Generalforsamlingen fattet vedtak om at Sveaas var inhabil til å delta i avstemningen om forslaget. Det ble deretter fattet vedtak der forslaget ikke ble tatt til følge.
- (4) Under henvisning til aksjeloven § 5-22, reiste Sveaas 3. mars 2014 søksmål mot Stangeskovene AS med slik påstand:

"Vedtak i generalforsamling i Stangeskovene AS den 16. desember 2013 om å nekte Christen Sveaas stemmerett for sine aksjer er ugyldig."

- (5) Realitetsvedtaket om ikke å ta forslaget til følge, ble ikke angrepet. Etter at Stangeskovene AS hadde tatt til motmæle og påstått saken avvist med anførsel om at vedtaket ikke kunne angripes med grunnlag i aksjeloven § 5-22, nedla Sveaas slik alternativ påstand under henvisning til de alminnelige søksmålsvilkårene i tvisteloven § 1-3:

"Christen Sveaas er ikke inhabil til å stemme i sak om hvorvidt Stangeskovene AS skal ta ut søksmål mot styremedlemmer og aksjeerververe slik som i det forslag som lå til grunn for vedtakene på generalforsamling den 16. desember 2013."

- (6) Nedre Romerike tingrett avsa 6. august 2014 kjennelse med slik slutning:

**"Sak nr. 14-039348TVI-NERO avvises med prinsipal påstand.
Saken fremmes med det som er angitt som alternativ påstand."**

- (7) Etter anke fra Stangeskovene AS, og avledet anke fra Sveaas, avsa Eidsivating lagmannsrett 26. januar 2015 kjennelse med slik slutning:

"1. Saken avvises fra domstolen i sin helhet.

2. I sakskostnader for tingrett og lagmannsrett betaler Christen Sveaas til Stangeskovene AS kroner 229 160 – tohundreogtjuenitusenetthundreogseksti – innen 2 – to – uker fra forkynnelse av kjennelsen."

- (8) *Christen Sveaas* har anket lagmannsrettens kjennelse, og har i korte trekk gjort gjeldende:

- (9) Lagmannsrettens avvisningskjennelse avskjærer Sveaas fra å ivareta sine grunnleggende aksjonærrettigheter, og innebærer opprettholdelse av en vedvarende rettsusikkerhet.

- (10) Lagmannsretten har uriktig lagt til grunn at det bare kan reises søksmål etter aksjeloven § 5-22 om generalforsamlingens realitetsvedtak. En slik begrensning er i strid med ordlyden i bestemmelsen, og har ikke tilstrekkelig støtte i andre rettskilder. Aksjeeieren er ikke tilstrekkelig beskyttet gjennom adgangen til å angripe realitetsvedtaket. Søksmålet må derfor fremmes med den prinsipale påstanden.

- (11) Søksmålet må også fremmes med den alternative påstanden etter en vurdering av søksmålsvilkårene i tvisteloven § 1-3. Lagmannsretten har uriktig lagt til grunn at Sveaas ikke har et reelt behov for en domstolsavgjørelse ut over "å vinne rett". Det er klare indikasjoner på at Sveaas' habilitet igjen vil bli et tema, og at han vil bli nektet stemmerett i enhver fremtidig generalforsamling som avholdes før spørsmålet er løst av domstolene. Lagmannsrettens tilnærming innebærer at det må holdes flere generalforsamlinger for å få prøvd habilitetsspørsmålet, hvilket medfører tap av tid og økte kostnader. Sveaas har derfor et reelt og aktuelt behov for å få avklart at inhabilitetsvurderingen er uriktig.

- (12) Christen Sveaas har lagt ned slik påstand:

"1. Søksmålet tillates fremmet.

2. Stangeskovene AS plikter å erstatte Christen Sveaas sine sakskostnader for tingrett, lagmannsrett og Høyesterett iht. omkostningsoppgave inntatt her i tilsvaret, med tillegg av 25 % merverdiavgift."

- (13) *Stangeskovene AS* har tatt til motmæle, og har i korte trekk gjort gjeldende:

- (14) Anken har ikke betydning utenfor saken. Sveaas kunne dessuten ha angrepet realitetsvedtaket, eventuelt etter å ha fremmet forslaget på nytt. Det har han ikke gjort. Anken bør derfor nektes fremmet, jf. tvisteloven § 30-5.
- (15) Uansett har lagmannsretten riktig lagt til grunn at søksmålet ikke kan fremmes med den prinsipale påstanden. Det følger av samstemt juridisk teori at søksmål om gyldigheten av saksforberedende vedtak ikke kan reises med grunnlag i aksjeloven § 5-22. Siden realitetsvedtaket ikke ble angrepet, er det "gyldig" i enhver henseende, jf. § 5-23 første ledd andre punktum. En avgjørelse av om Sveaas var inhabil under generalforsamlingen 16. desember 2013, vil dermed være uten enhver praktisk og rettslig betydning.
- (16) Lagmannsretten har også riktig lagt til grunn at søksmålet heller ikke kan fremmes med den alternative påstanden, idet vilkårene i tvisteloven § 1-3 ikke er oppfylt. Det faktum at kravet retter seg mot et saksforberedende vedtak som ikke kan angripes særskilt, er i seg selv tilstrekkelig for avvising. Dessuten retter kravet seg ikke mot et vedtak som er truffet, men mot et mulig, fremtidig vedtak. Hvorvidt Sveaas var inhabil ut fra forholdene 16. desember 2013, sier ikke noe om hans habilitet på et senere tidspunkt. Det foreligger derfor ingen reell – men derimot en hypotetisk og konstruert – rettsusikkerhet mellom partene. En avklaring vil heller ikke ha noen umiddelbare konsekvenser for Sveaas.
- (17) Stangeskovene AS har lagt ned slik påstand:
1. **Anken forkastes.**
 2. **Christen Sveaas plikter å erstatte Stangeskovene AS' sakskostnader for Høyesterett."**
- (18) *Høyesteretts ankeutvalg* bemerker at saken gjelder anke over avvising av søksmål. Ankeutvalget har derfor full kompetanse i den videre anken, jf. tvisteloven § 30-6 bokstav a.
- (19) Prinsipalt er det i saken – under henvisning til aksjeloven § 5-22 – nedlagt påstand om at "[v]edtaket i generalforsamling i Stangeskovene AS den 16. desember 2013 om å nekte Christen Sveaas stemmerett for sine aksjer er ugyldig".
- (20) Tingretten og lagmannsretten har, under henvisning til teorien, bygget på at søksmålsretten etter aksjeloven § 5-22 bare gjelder realitetsvedtak og ikke beslutninger eller vedtak til forberedelse av realitetsvedtaket, som blant annet avgjørelser om habilitet til å avgi stemme i saken. Ankeutvalget er enig med tingretten og lagmannsretten i at rene forbedrende vedtak iallfall normalt faller utenfor den søksmålsretten som er forankret i aksjeloven § 5-22. Utvalget legger til at det er sikker rett at søksmålsretten her ikke er betinget av at de alminnelige søksmålsbetingelser etter tvisteloven § 1-3 er oppfylt, se Skoghøy, *Tvisteløsning*, 2. utgave, 2014 side 415 med henvisninger til rettspraksis og teori. Dette taler i seg selv med tyngde for å avgrense virkeområdet for aksjeloven § 5-22 mot forberedende vedtak.
- (21) Men som det også fremgår av Skoghøy, *Tvisteløsning*, 2. utgave, 2014 samme sted, regulerer ikke aksjeloven § 5-22 uttømmende adgangen til å anlegge søksmål om gyldigheten av generalforsamlingsvedtak. Også personer utenfor den oppregnede kretsen vil etter omstendighetene kunne reise søksmål, men i så fall kreves det at de alminnelige søksmålsbetingelser etter tvisteloven § 1-3 er oppfylt, både med hensyn til tilknytning til vedtaket og kravet til aktuell interesse. På samme måte kan ikke aksjeloven § 5-22 innenfor den oppregnede kretsen av søksmålsberettigete ekskludere for eksempel en aksjonær fra å angripe et forberedende vedtak, for eksempel som her en habilitetsavgjørelse, dersom vilkårene etter tvisteloven § 1-3 for ham foreligger for å få prøvd dette.

- (22) Det må anses som nærliggende at Christen Sveaas vil fremsette forslaget som ble nedstemt på generalforsamlingen 16. desember 2013 på nytt. Innsigelsen mot hans habilitet – hans rett i saken til å avgi stemme med sine aksjer – vil med stor sannsynlighet bli bestridt på nytt og på et tilsvarende grunnlag som i generalforsamlingen 16. desember 2013. Retten til å utøve aksjonærrettigheter er utvilsomt et rettskrav etter tvisteloven § 1-3 første ledd. Det er et rettskrav Christen Sveaas har et reelt og aktuelt behov for å få avklart, jf. tvisteloven § 1-3 andre ledd.
- (23) Utvalgets konklusjon er etter dette at søksmålet med dets prinsipale krav må fremmes, men da med prosessuelt grunnlag i tvisteloven § 1-3 og ikke i aksjeloven § 5-22.
- (24) Utvalget finner at sakskostnader til behandling av spørsmålet om saken skal fremmes, bør tilkjennes Christen Sveaas for alle instanser. Sakskostnader er krevet med 203 000 kroner pluss merverdiavgift. Kravet tas til følge. I tillegg kommer rettsgebyr for lagmannsretten og Høyesterett som til sammen utgjør 10 320 kroner.
- (25) Kjennelsen er enstemmig.

SLUTNING :

1. Saken fremmes for tingretten.
2. I sakskostnader for tingretten, lagmannsretten og Høyesterett betaler Stangeskovene AS til Christen Sveaas 264 070 – tohundreogsekstifiretusenogsytti – kroner innen 2 – to – uker fra forkynnelsen av kjennelsen.

Jens Edvin A. Skoghøy
(sign.)

Tore Schei
(sign.)

Bergljot Webster
(sign.)

Riktig utskrift: